

Sundbyberg 2016-12-

Dnr.nr: S2016/04598/FST

Vår referens: Mia Ahlgren

Mottagarens adress:

s.registrator@regeringskansliet.se

s.fst@regeringskansliet.se

Remissvar En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle (förslag från MFD)

Handikappförbunden är en samarbetsorganisation för 39 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar ca 400 000 människor. Vårt mål är ett samhälle för alla. Vårt intressepolitiska arbete grundar sig på mänskliga rättigheter. Handikappförbunden byter namn till Funktionsrätt Sverige 18 maj 2017.

Sammanfattning

Myndigheten för delaktighet, MFD har på uppdrag av regeringen tagit fram ett förslag till en ny funktionshinderspolitik.

Handikappförbunden menar att MFD genomfört sitt uppdrag väl, men anser att myndigheten varken haft tid, mandat eller förutsättningar att lämna förslag som lever upp till FNs konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, funktionsrättskonventionen.

MFD beskriver att **rättighetsperspektivet** ska genomsyra politiken, men när de konkretiserar förslagen saknas exempelvis ett systematiskt tvärpolitiskt angreppssätt som rör lagstiftning och forskning. Handikappförbundens remissvar om förslaget till en ny funktionshinderspolitik innehåller därför en rad konkreta förslag till innehåll i en **proposition** om ny funktionsrättspolitik.

Handikappförbunden anser att propositionen ska uttrycka ett tydligt politiskt åtagande för att fullgöra funktionsrättskonventionen.

En proposition för en funktionsrättspolitik baserad på mänskliga rättigheter

”Alla beslut ska ta hänsyn till mänskliga rättigheter”. Citatet kommer från statsminister Stefan Löfvéns regeringsförklaring 2014 som skapade höga förväntningar. Nu, drygt två år senare kan vi konstatera att funktionshinderspolitiken har havererat. Rättighetsperspektivet, som Sverige anslutit sig till genom konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, är långt ifrån självklart. Trots att Sverige är ett av världens rikaste länder och starkt pådrivande för mänskliga rättigheter internationellt har politiken inte prioriterats nationellt. Det tycks saknas kompetens och helhetssyn för att implementera rättighetsperspektivet i parallella processer, både genom mainstreaming och empowerment (så kallat ”twin track” som Sverige får beröm för när det gäller politiken för global utveckling). I arbetet för att genomföra Agenda 2030 i Sverige ligger fokus på klimatmålen, inte på inkludering. Ojämligheten i samhället består och på vissa områden har levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning försämrats.

Ett av flera exempel är att barn med funktionsnedsättningar utsätts för våld och övergrepp. Det är en skam för Sverige att regering och riksdag inte prioriterar frågor som får effekter för hela samhället eftersom det påverkar utbildning, arbete, hälsa, jämlikhet men också tillväxt, demokrati och givetvis värderingar om allas lika värde.

- Handikappförbunden vill se en **proposition** som uttrycker ett tydligt politiskt åtagande för att fullgöra konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Propositionen ska innehålla konkreta åtgärder som:
Förstärkt nationellt mål med utgångspunkt i funktionsrättskonventionen, i fortsättningen kallad konventionen.
- Systematiskt säkerställande av att beslut i staten inklusive kommuner och landsting utgår från konventionen och aktivt involverar funktionsrättsorganisationer. Det innebär bland annat att systematiskt ställa krav på konsekvensanalyser i utredningsdirektiv, i instruktioner och regleringsbrev samt uppföljning.

Remissvar En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle (förslag från MFD)

- Tillsättande av en utredning för att se över befintliga lagar och regler utifrån konventionen, samt säkerställa att kvinnor, män, flickor och pojkar med funktionsnedsättning har fullt rättsligt skydd mot kränkningar och trakasserier inklusive grundlagsskydd.
- Tillsättande av en delegation för universell utformning för tvärsektorielt genomförande som täcker flera politikområden, inom till exempel Närings- och Utbildningsdepartementen.
- Framtagande av en nationell handlingsplan med en tidpunkt för att skapa tillgänglighet till befintlig miljö i samarbete med funktionsrättsorganisationer och Sveriges Kommuner och Landsting, inklusive fokus på upphandling.
- Säkerställa att lagstiftning ger rättighetsbärare förutsättningar att hävda rättigheter och få ersättning för diskriminering. Det innebär att se över rättshjälp, oberoende stöd, juristutbildning och kompetensutveckling inom rättsväsendet.
- Översyn av kursplaner för yrkesutbildningar för att säkerställa kunskap om rättighetsperspektivet.
- Integrera system för uppföljning av politiken med arbetet för att genomföra de globala målen som rör inkludering i Agenda 2030. Det innebär framtagande av nationella indikatorer som ska gälla över hela landet för att minska ojämlikhet inom bland annat skola, arbete, försörjning, hälsa, tillgång till transporter, byggd miljö och kommunikation (inklusive IT).
- Översyn av artikel 33 om övervakning av konventionen i samband med inrättandet av en oberoende institution för mänskliga rättigheter.
- Säkerställa förutsättningar för aktiv involvering av funktionsrättsorganisationer i beslut på olika nivåer.
- Avstämning av målen 2019, för att ge möjlighet till revidering och skapa synergier med EU:s funktionsrättsstrategi.

Prioriterade områden

Socialdepartementet har det senaste året meddelat att regeringen avser fokusera på tillgänglighet och universell utformning, utbildning och arbete i den nya strategin. Om det kompletteras med jämlik hälsa ligger det nära våra förbunds prioriterade områden. Men för att nå resultat krävs en hållbar struktur och flera åtgärder.

Remissvar En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle (förslag från MFD)

Genomförande av sakråd på departement

För att rättighetsperspektivet ska få genomslag i hela regeringskansliet och för att konkretisera mål inom olika områden vill vi genomföra sakråd, i enlighet med artikel 4.3 i konventionen, snarast på Justitie- Finans- Närings-, Arbetsmarknads-, Utbildnings- och Kulturdepartementen.

Framtagning av Handikappförbundens remissvar

Handikappförbunden har under de senaste åren samlat förbund på regelbundna möten för att få fram synpunkter i ett gemensamt ställningstagande. Vårt gemensamma remissvar tar upp övergripande strukturfrågor. Vi har uppmanat förbund och länsorganisationer att själva komplettera med remissvar.

Handikappförbunden samlar många organisationer som företräder en stor del av den mänskliga mångfalden. Men alla röster kommer inte till tals. Vi får allt fler samtal från individer och anhöriga som känner sig rättslösa och saknar stöd från offentlig sektor. Det är inte värdigt ett land som Sverige.

Synpunkter på MFD:s förslag i del 2 av rapporten

Socialdepartementet har bett om synpunkter på förslag i del 2. För att underlätta remisshanteringen lämnar vi synpunkter på alla förslag, men hänvisar till de inledande förslagen som helhet.

Inledande synpunkter på uppdraget och myndighetens arbete

Det har gått snart 30 år sedan en statlig funktionshinderpolitisk utredning tillsattes. Regeringen har valt att ta in underlag som bygger på självgranskning av politiken. MFD har utfört sitt uppdrag väl. På sidan 15 beskriver myndigheten **rättighetsperspektivet** som kan utgöra en grund och genomsyra politiken på nationell och lokal nivå. Men när förslagen konkretiseras lever de inte upp till konventionen, allmänna kommentarer, rekommendationer eller till målen om inkludering i Agenda 2030. Det saknas ett systematiskt tvärpolitiskt angreppssätt som rör lagstiftning och forskning. Det saknas åtgärder som rör kritiken från FN, till exempel kring inkorporering av konventionen och indikatorer. Myndigheten för delaktighet har varken haft tid, mandat eller förutsättningar att lämna sådana förslag.

Remissvar En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle (förslag från MFD)

1. Nytt nationellt mål för funktionshinderspolitiken

Förslag 1 om ett nytt nationellt mål för funktionshinderspolitiken som beslutas av riksdagen.

Handikappförbunden anser att koppling till mänskliga rättigheter och hållbarhet är självklara. Vi påminner om att mänskliga rättigheter funnits med, till exempel i nationella handlingsplanen, nuvarande strategi samt i förordningen 2001:526. FN:s kritik till Sverige, den alternativrapport som Handikappförbunden sammanställde 2011 och den starka kopplingen mellan konventionen och Agenda 2030 har inte lett till genomslag för det FN kallar "human rights-based model" – rättighetsperspektivet.

Konventionen ska ses som ett facit för funktionsrättspolitik och ett åtagande som regering och riksdag ska genomföra fullt ut på alla områden där det finns brister.

MFD:s förslag till mål behöver förstärkas och kopplas till konkreta åtgärder i en proposition med tydliga formuleringar som rör genomgång av lagstiftning, implementering av befintliga lagar, samt säkerställande av konsekvensanalyser inför framtida utredningar och lagstiftning samt en konkretisering av hur politiken ska integreras i Agenda 2030.

Förslag till förbättrad målformulering

Ett jämlikt och hållbart samhälle med mänsklig mångfald som grund som respekterar, skyddar, fullgör och främjar alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter samt säkerställer full delaktighet och självständighet för personer med funktionsnedsättning.

Inspiration till text som förtydligar det övergripande målet

Rättighetsperspektivet ska genomsyra politiken på nationell och lokal nivå och säkerställa aktiv involvering av personer med funktionsnedsättning genom att skapa förutsättningar för funktionsrättsorganisationers inflytande i beslutsprocesser.

Remissvar En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle (förslag från MFD)

Lagstiftning, beslut och åtgärder ska ha sin grund i mänskliga rättigheter på alla nivåer, på politisk, strukturell och individnivå och utgå från personer med funktionsnedsättning som en del av den mänskliga mångfalden.

Särskild uppmärksamhet ska ges för att säkerställa grundprinciper om universell utformning, jämlikhet och icke-diskriminering. Funktionsrättspolitikerna ska integreras i arbetet med att genomföra de målen om inkludering i FN:s agenda 2030.

2. Ny inriktning på arbetet

Förslag 2 om ny inriktning på arbetet i funktionshinderspolitiken som beslutas av riksdagen.

Handikappförbunden anser att förslagen till inriktningar är bra, men saknar förslag för att förverkliga dem. Därför föreslår vi att en delegation som ska ta fram konkreta åtgärder för att integrera universell utformning i samhällsplaneringen ska tillsättas¹. Vi lämnar fler konkreta förslag i vår inledning och nedan.

Förslag till konkretiserade formuleringar av inriktningar

- säkerställa att universell utformning genomsyrar politiken för att nya verksamheter, miljöer, tjänster, produkter och system samt övriga program och riktlinjer från början utformas så att alla kan delta i och använda dem, oavsett funktionsförmåga,
- säkerställa i en konkret handlingsplan för hela landet att befintliga brister i tillgängligheten till verksamheter, miljöer, tjänster, produkter och system samt övriga program och riktlinjer tas bort, så att alla kan delta i och använda dem, oavsett funktionsförmåga,
- säkerställa att stöd och lösningar för att stärka individens möjlighet till självständighet är av hög kvalitet vilket bland annat innebär att de präglas av självbestämmande, rättssäkerhet och delaktighet i utformning och beslutsfattande,

---

¹ Förslag till direktiv har lämnats till regeringen 2015
Remissvar En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle (förslag från MFD)

- säkerställa att politik, styrning och lagstiftning alltid genomförs i enlighet med mänskliga rättigheter och att all form av diskriminering upphör,

- säkerställa och mäta minskad ojämlikhet på alla politikområden för ett hållbart inkluderade samhälle i enlighet med FN:s globala mål.

3. Ansvars- och finansieringsprincipen

Förslag 3 om att riksdagen ska fastslå att ansvars- och finansieringsprincipen utgör utgångspunkten för samhällets insatser, innefattande stat, kommun och landsting i genomförande av funktionshinderspolitiken.

Handikappförbunden anser att ansvars- och finansieringsprincipen kan vara en vägledande princip för att till exempel integrera universell utformning i upphandling. Bostäder och byggd miljö inklusive transporter, IT och kommunikation ska utformas för att fungera för alla olika förutsättningar, så att man så långt det är möjligt slipper dyra särlösningar. Men det kommer fortlöpande finnas behov av särskilt ansvar och finansiering för insatser som rör till exempel tolkar, stöd i arbetsliv och skola. Förslaget måste förtydligas och preciseras.

För att genomföra ansvars- och finansieringsprincipen ska staten säkerställa att funktionsrätt prioriteras, genomförs, följs upp och genomsyrar alla relevanta politikområden och uppdrag, även till exempel forskning, statistik, innovation, infrastruktur på högsta nivå i regionala och kommunala planer etcetera. Ansvars- och finansieringsprincipen omfattar inte individers rätt till särskilt stöd i enlighet med konventionen.

4 och 5. Reviderad förordning 2001:526

Förslag 4 om att statliga myndigheters ansvar inom funktionshinderspolitiken styrs enbart genom förordning 2001:526 utifrån föreslagna ändringar samt att sektorsansvaret stryks i berörda myndigheters instruktion.

Remissvar En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle (förslag från MFD)

Handikappförbunden ser stora risker med att samla allt i förordningen. Det krävs även skrivningar i instruktioner, regleringsbrev, krav på konsekvensanalyser i utredningsdirektiv etcetera.

Vi anser att förordningen ska gälla offentligt finansierad verksamhet, förutom myndigheter även regional och kommunal nivå samt privata utförare. Förordningen ska kopplas till krav på utbildning av personal i rättighetsperspektivet så att kunskapen inte stannar vid en person. För att svara mot artikel 8 i konventionen och rekommendationen om ökad medvetenhet krävs även en översyn av kursplaner för olika yrkesutbildningar inom offentlig sektor, samt löpande introduktionsutbildningar och kompetensutveckling. Det senare kan täckas in genom en förstärkning av förordningen.

Förordningen behöver kompletteras med översyn av mål inom olika politikområden. Ett exempel är att målen för den statliga arbetsgivarpolitiken även ska omfatta ökat antal anställda personer med funktionsnedsättning, även i ledande positioner. Ett annat mål är just ökat kunskap genom en bred översyn av kursplaner för olika yrkesutbildningar.

Sektorsansvar ska förankras tydligt genom sakråd med funktionsrättsrörelsen och föras in i instruktioner, regleringsbrev och uppdrag. Årlig återrapportering med återkoppling till myndigheter genom sakrådsförfarande krävs. Regeringskansliet behöver prioritera systematisk uppföljning och samordning.

Förslag 5 om att MFD får i uppdrag att ta fram en mall som ska utgöra stöd för myndigheternas planer i enlighet med 2001:526.

Handikappförbunden är generellt positiv till förslag som stärker samordning och gemensam struktur, även för myndigheter med "särskilt ansvar" som vi anser ska styras **utanför** förordningen. Förordningen kan möjligen nämna att regeringen utser myndigheter med särskilt ansvar för genomförande inom vissa områden, men inte ange vilka de är.

Remissvar En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle (förslag från MFD)

Det är bra med jämförbar rapportering som kan följas upp i form av öppna data. Vi ser generellt ett stort behov av ökat utbyte och synliggörande av goda exempel mellan myndigheter gärna digitalt, istället för poängssystem som bygger på retorik. Vi anser att särskild fokus i förordning och mallar ska läggas på kravställning i alla former av upphandling och inköp, personalutbildning och anställning (detta berör såvitt vi förstår även förslag 11).

6. En ny strategi för funktionshinderspolitiken

Förslag 6 om en ny strategi för genomförandet av funktionshinderspolitiken 2017 - 2025 som beslutas av regeringen.

Handikappförbunden ser stora risker med det långa tidsperspektivet och brist på riksdagsförankring. Vår erfarenhet är att lång tid innebär att beslut skjuts på framtiden. I vår inledning har vi presenterat förslag till ett mer konkret innehåll i en proposition och en process för helhetssyn, samordning, inflytande och utvärdering.

Sverige ska rapportera till FN:s övervakningskommitté senast i januari 2019. Arbete pågår med att inrätta en oberoende institution för mänskliga rättigheter. Initiativ i form av utredningar måste sättas igång omgående för att åtgärda den allvarligaste FN-kritiken. EU:s strategi löper ut 2020, och diskussionen har redan startat om en mer ambitiös strategi för att fullgöra konventionen 2030. Vi föreslår därför att propositionen ska innehålla en bred översyn av politiken 2019 när utredningarna är klara, så att strategin kan uppdateras.

7. Elva prioriterade samhällsområden

Förslag 7 om elva prioriterade samhällsområden i strategin.

Handikappförbunden anser att flera områden är otydliga till exempel IT, innovation och teknikutveckling. Vi ser risker med att stuprören som kritiserats hårt består. I våra inledande förslag har vi tagit upp behov av att politiken, inklusive uppföljning integreras med det tvärpolitiska nationella genomförandet av Agenda 2030. Vi vill öka engagemang och kunskap på departementen genom sakråd

Remissvar En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle (förslag från MFD)

med funktionsrättsrörelsen. Vi har tagit fram några förslag till frågeställningar.

Justitiedepartementet

- Rättsväsendet

Utredning om översyn av lagstiftning (rekommendation från FN), samt kränkningar och trakasserier, inklusive våld mot barn med funktionsnedsättning (liknande utredningen som rörde transpersoner), utbildning om konventionen inom rättsväsendet samt säkerställande av stöd till personer med funktionsnedsättning. Artiklar 12-18, 21 i konventionen.

Näringsdepartementet

- Universellt utformad samhällsplanering, inklusive byggd miljö, transporter, och IT, samt innovation, tillväxt och tillgänglighetskriteriet i regionalfonder.

Agenda 2030 mål 8, 9, 11, 12, 17 samt artiklar 4, 9, 11 och 20 i konventionen.

Finansdepartementet

- Värdegrundsarbete och offentlig förvaltning, likhet över landet (styrning), samordning Agenda 2030, upphandling, budget samt konsumentfrågor.

Agenda 2030 mål 10, 12, 17 samt till exempel artiklar 4 och 9.

Arbetsmarknadsdepartementet

- Rätt till arbete och försörjning.

Rekommendation från FN, rättigheter för personer i daglig verksamhet.

Agenda 2030 mål 8 (1) och artiklar 27 och 28.

Utbildningsdepartementet

- Jämlik utbildning, Agenda 2030 mål 4 artikel 24 samt

Forskning (innovation) Agenda 2030 mål 9, 10, 11, 16, artikel 4 med flera.

Remissvar En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle (förslag från MFD)

Kulturdepartementet

- Mänskliga rättigheter, demokrati och anti-diskriminering. Agenda 2030 mål 10, 16, 17 artiklar 5, 8, 19, 21, 22, 29, 33.
- Mediepolitiken artikel 8, 9, 21 och 30 delas med andra.
- Jämlik kultur, idrott och fritid artikel 30 idrott delas med Social

Socialdepartementet

- Jämlik hälsa Agenda 2030 mål 3 artiklar 10, 23, 25, 26.
- Sociala rättigheter Agenda 2030 mål 1 och 10 artiklar 19, 28 med flera.
- Barnrätt artikel 7, OBS kritik från FN.
- Jämställdhet. Agenda 2030 mål 5, artikel 6.

8. Effektmål – jämlikhet och delaktighet för individer

Förslag 8.1 om effektmål inom funktionshinderspolitiken som önskade tillstånd i termer av jämlikhet och delaktighet för individer, för prioriterade samhällsområden som beslutas av regeringen.

Handikappförbunden anser att förslagen till effekt- och resultatmål i del 3 är ojämna och kräver sakråd med funktionsrättsorganisationer direkt på respektive departement, samt en årlig uppföljning med sakråd på respektive departement. Vi undrar också över riksdagens roll när det gäller effekt- och resultatmål. Under innevarande strategi har utskott lyft frågor som inte varit behandlade i proposition.

8.2 Resultatmål – förutsättningar för jämlikhet och delaktighet

Förslag 8.2 om att resultatmålen ska formuleras som önskade tillstånd i termer av förutsättningar för jämlikhet och delaktighet och beslutas av regeringen samt revideras vart tredje år i samverkan.

Handikappförbunden anser att förslagen till effekt- och resultatmål i del 3 är ojämna. Se vårt krav på sakråd.

8.3 Aktiviteter – det konkreta arbetet mot målen

Förslag 8.3 om att myndigheter med särskilt ansvar för genomförandet av politiken ska planera, formulera, genomföra och följa upp aktiviteter för sin verksamhet, som ska bidra till resultat- och effektmålen uppfyllelse. Dessa kan revideras vid behov.
Remissvar En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle (förslag från MFD)

Handikappförbunden har inga invändningar, såvida regeringen agerar för att nå beslutade effekt- och resultatmål. Viktigt med utvärdering 2019 för att revidera mål vid behov.

9. Uppföljning av förordning 2001:526

Förslag 9 om att arbetet enligt förordning 2001:526 ska följas upp av MFD på nytt sätt i samband med att nya riktlinjer tas fram.

Handikappförbunden ser positivt på att nya riktlinjer revideras löpande. Vi vill se en öppen transparent interaktiv process så att funktionsrättsorganisationer inkomma med synpunkter på behov av förbättringar. Det behövs också löpande fortbildning samt strukturerad och effektiv uppföljning. Det finns goda exempel att hämta från US Access Board. **Vi vill betona behovet av att MFD fortsätter att aktivt driva frågor om universell utformning och tillgänglighet i standardisering i enlighet med den allmänna kommentaren till artikel 9.**

10 – 12. Uppföljning av aktiviteter och mål

Förslag 10 om uppföljning av aktiviteter med metoder för ordinarie verksamhetsuppföljning.

Handikappförbunden saknar tydlighet kring hur uppföljning ska ske, förutom årlig uppföljning i ordinarie verksamhetsuppföljning. Vad ska följas upp? Hur ska det mätas? Det behövs betydligt skarpare målsättningar och tydliga förutsättningar för att aktivt involvera funktionsrättsrörelsen, även ekonomiskt. Vi betonar vikten av att stimulera oberoende samhällsinriktad forskning i uppföljningsarbetet, så att det inte enbart blir en fråga för självgranskning av myndigheter. En fråga som behöver aktualiseras snarast är även övervakning av konventionen och vikten av att en oberoende institution för mänskliga rättigheter får resurser och ett tydligt mandat när det gäller artikel 33 i konventionen.

Förslag 11 om uppdrag till MFD att ta fram en mall för myndigheternas handlingsplan och årlig rapportering.

Remissvar En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle (förslag från MFD)

Handikappförbunden är positiva till att MFD får en tydlig roll i att samordna och stödja offentlig sektor för att nå resultat när det gäller rättighetsperspektiv och inriktning av politiken.

Förslag 12.1 om att följa upp resultatmål med mått på förändringar i förutsättningarna inom tillgänglighet, kunskap och så vidare.

Handikappförbunden har drivit frågan om att det behövs resultatindikatorer som speglar verkligheten. Vi har också tagit upp att det behövs metodutveckling för att nå personer som inte fångas upp i nuvarande metoder. Handikappförbunden har kritiserat webbpanelen "Rivkraft" som utestänger många och som inte heller är representativ. Vi ser att många resultat till exempel när det gäller digitalisering inte alls överensstämmer med bilden som finns i våra medlemsförbund. Uppföljning måste kopplas närmare till statistik och forskning. Vissa länder i Europa samarbetar med universitet och studenter kring viss uppföljning. Det finns stor potential att utveckla smartare system och synergier.

En angränsande mycket större fråga är kopplad till rättighetsbärares möjligheter att veta vart de ska vända sig för att få kunskap om sina rättigheter, och system för att hävda och klaga på beslut och övergripande systembrister (luckor i ansvar med mera).

Förslag 12.2 om att följa upp effektmål med mått på jämlikhet. Detta baseras på indikatorer ur individundersökningar där personer med funktionsnedsättning går att jämföra med övrig befolkning, utifrån olika typer av funktionsvariationer, män och kvinnor och barn. Effektmålen kan också följas upp med hjälp av individers upplevelser av hinder i olika situationer.

Handikappförbunden anser att frågan om uppföljning är viktig och bristen på data och forskning återkommer på många områden. Det är viktigt att synliggöra brister i jämlikhet, men det mer krävs för att möta kritiken från FN om indikatorer och koppling till nationella indikatorer för att nå målen i Agenda 2030.

Förslag 12.3 om uppdrag till ett antal myndigheter att tillsammans med MFD under 2017 kartlägga, ansvarsfördela, utveckla och säkerställa möjligheten att följa upp effekt- och resultatmålen.

Handikappförbunden anser att det är bra med metoder som kompletterar självgranskning och nätverk, men det behövs även oberoende stöd och forskning kopplat till mänskliga rättigheter och Agenda 2030. Frågan om uppföljning behöver tas upp i sakråd.

Förslag 12.4 om uppdrag till Statistiska centralbyrån i uppdrag att genomföra tilläggsundersökningar inom ramen för Undersökningen om levnadsförhållanden (ULF).

Handikappförbunden anser, liksom FN, att det är generell brist på data, att frågan ska samordnas med utveckling av indikatorer kopplat till Agenda 2030. Frågan om ULF diskuterades under 10 år när det var ett uppdrag för Socialstyrelsen inom ramen för den nationella handlingsplanen. Även DO har utrett frågor om inhämtning av statistik. Det måste finnas underlag för att gå till handling, men kräver sakråd inför beslut.

13. Tidsupplägg för strategiperioden

Förslag 13 om planering, genomförande och uppföljning av strategin utifrån bestämt tidsupplägg.

Handikappförbunden anser att befintligt underlag är otillräckligt för att låsas fast i nio år. Se tidigare förslag om avstämning 2019 för att höja ambitionen inför 2020 - 2025 och möjligen med siktet inställt mot 2030.

De resonemang som förs kring upphandling och horisontella kriterier för bidragsgivning etcetera ska gälla nu, och givetvis följas upp, särskilt utifrån kritiken från FN om brister när det gäller upphandling. De har inte i sig med tidsperioden att göra.

Delegationen för Agenda 2030 framhåller i sin delrapport behovet av flexibel handlingsplan. Vi har dålig erfarenhet av att mål inte mäts

Remissvar En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle (förslag från MFD)

och inte nås. Det är viktigt med hög ambition, årlig återrapportering och direkt agerande när mål inte nås. När det gäller miljöpolitiken finns en miljörådsberedning. Funktionsrättspolitikerna behöver högre status.

14. Funktionshinderspolitiken som rättighetsfråga

Förslag 14 om att "Regeringens samordning av funktionshinderspolitiken samordnas med regeringens arbete för mänskliga rättigheter."

Handikappförbunden anser att förslaget är otydligt och det är oklart om det är i linje med rekommendationer från FN om samordning med arbetet för mänskliga rättigheter. Formuleringen beskriver "samordning av samordning" men inte ansvar och befogenheter. I våra tidigare synpunkter till regering och MFD har vi tagit fram behovet av 5.1 förordnande så att politiken kan styras samordnat på övriga departement samt på högsta nivå, vilket borde vara i linje med regeringsförklaringen 2014.

Frågan om övervakning av konventionen inför inrättande av en oberoende MR-institution och MFD:s roll behöver också ses över, i enlighet med rekommendationer om artikel 33.

15. Stärka och öka kännedomen om funktionshinderspolitiken

Förslag 15 om att regeringen ska stärka kännedomen om funktionshinderspolitiken genom en lanseringskonferens av den "nya" funktionshinderspolitiken, och fortsatt utveckling av "den interna strukturen" inom Regeringskansliet samt säkerställa dialoger mellan regering och ansvariga myndigheter.

Handikappförbunden anser generellt att funktionsrätt måste komma betydligt högre upp på dagordningen och, liksom när det gäller jämställdhet- och miljöfrågor, bli en angelägenhet för hela regeringen. En lanseringskonferens räcker inte så långt. Rekommendationen från FN om ökat medvetande ställer mer långtgående krav. Men ett första steg skulle kunna vara att hela regeringen under ledning av statsministern gör en årlig avstämning inför den internationella funktionsrättsdagen den 3 december. I år

Remissvar En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle (förslag från MFD)

lyfte ledare över hela världen, inklusive FN:s generalsekreterare, denna dag som numera också kallas "En dag för alla". Sveriges regering gjorde inget uttalande.

I MFD:s förslag nämns dialoger mellan regering och ansvariga myndigheter men vi menar att artikel 4:3 kräver att funktionsrättsorganisationerna aktivt involveras. Årliga sakråd för uppföljning på departement inför regleringsbrev och den årliga funktionsrättsdagen är vårt konkreta förslag.

På övriga nivåer ser vi att det behövs en politik för att stärka egenmakt och funktionsrättsorganisationernas förutsättningar att stärka medlemmar på individnivå och företrädare när det gäller att aktivt involveras i beslut.

16. Länsstyrelserna

Förslag 16 om att regeringen förtydligar länsstyrelsernas roll och ansvar inom funktionshinderspolitiken.

Handikappförbunden tillstyrker att länsstyrelsernas roll förtydligas i enlighet med kritik från FN om olikheter över landet. Det är positivt om det går att skapa synergier med jämställdhetsintegrering och hållbarhet.

17. Landsting, regioner och kommuner

Förslag 17 om att regeringen arbetar fram en gemensam vision för funktionshinderspolitiken med SKL.

Handikappförbunden anser att det behövs mer än en vision för att leva upp till FN:s kritik om olikhet över landet och indikatorer för hela konventionen. Vi ser behov av en konkret handlingsplan med åtaganden som kopplas till inriktning som rör undanröjande av hinder för tillgänglighet i befintlig miljö och verksamhet och mål i Agenda 2030. Dialog som rör beslut ska ske i enlighet med artikel 4.3.

18. Samråd med funktionshindersrörelsen

Förslag 18 om att "Strategin för funktionshinderspolitiken samverkas med funktionshindersrörelsen i enlighet med artikel 4.3"

Handikappförbunden anser att det är mycket viktigt att utveckla metoder för att leva upp till artikel 4.3, vilket kräver betydligt mer än traditionella samråd, vilka oftast handlar om informationsutbyte.

Funktionsrättsorganisationer ska aktivt involveras i beslut och därför behövs förutsättningar på olika nivåer. När det gäller mål i funktionsrättspolitiken behöver vi få en strategisk roll för att målen ska uppnås. Företrädare behöver få plats i styrgrupper och ses som experter från början. Statsbidragen måste ses över. Aktiv involvering leder till ökad kunskap i myndigheter och skapar förutsättningar för helhetssyn och samordning.

I sammanhanget vill vi lyfta frågan om makt. Organisationer ska tillfrågas och själva välja företrädare, istället för att myndigheter plockar ut individer. Funktionsrättsorganisationer har fått ett brett mandat i konventionen, men vilken makt har vi i förhållande till exempelvis miljöorganisationers rättigheter att överklaga beslut och fackliga rörelsens rättigheter? Det behövs en högre ambition. Rätten att överklaga och användning av sanktioner om aktiv involvering av funktionsrättsorganisationer förbises.

Kulturdepartementet har tagit fram en ny beredningsform för regeringskansliets dialog med civilsamhället med mallar för hur det ska gå till. Problemet är att det är regeringen som beslutar om vilka de bjuder in. Handikappförbunden menar att artikel 4.3 innebär att det inte är möjligt att neka aktiv involvering om vi menar att det handlar om beslut som rör våra medlemmar.

19. Statligt ägda bolag

Förslag 19 om att regeringen bör överväga att tydliggöra tillgänglighetsfrågor och rättighetsperspektiv i ägardirektiv till statligt ägda bolag.

Remissvar En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle (förslag från MFD)

Handikappförbunden anser att är självklart att statligt ägda bolag ska säkerställa tillgänglighet och rättighetsperspektiv samt vara föredömen när det gäller anställningar.

Staten som föredöme

Vi tar tillfället att avsluta med att påminna om staten som föredöme, som fanns med i den nationella handlingsplanen. När Värdelegationen² nyligen lämnade sin slutrapport till regeringen, fanns inga skrivningar om personer med funktionsnedsättning vare sig när det gäller "bemötande" eller staten som arbetsgivare. Principerna för värdegrunden är bra men riskerar att uppfattas som tomma ord när de inte omsätts i verkligheten och förslagen tas fram av myndighetsexperter utan dialog med civilsamhället.

Staten har ansvar för att implementera såväl värdegrund som lagar. Staten har också åtaganden som rör näringslivet enligt konventionen. Staten kan till exempel: Uppmuntra koppling till inkludering i uppföljning av hållbarhetsredovisningar, och vara ett föredöme.

Det är dags att för förändring. Gör om. Gör rätt. Skapa och genomför en stark rättighetsbaserad funktionsrättspolitik.

Vänliga hälsningar

Handikappförbunden

Stig Nyman
Ordförande

---

² <http://www.regeringen.se/artiklar/2016/12/vardegrundsdelegationens-uppdrag-slutfort/>

Remissvar En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle (förslag från MFD)